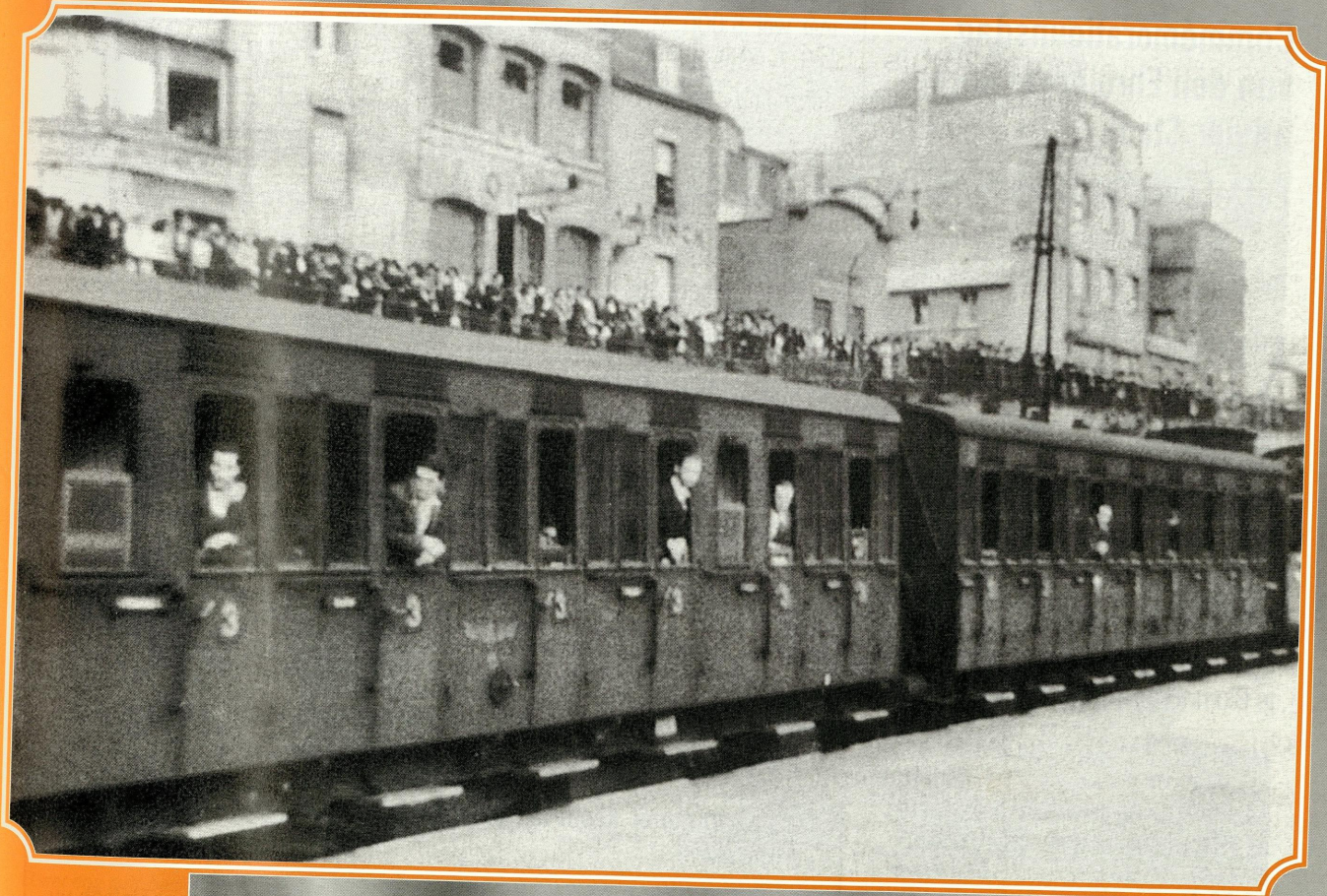

LEE

SACRIFIÉS

Bulletin bimestriel de la Fédération des Enrôlés de Force

**Fir d'Jonge vum 12. an 13. Juli 1944
den Ufank a fir vill, all ze vill... d'Enn**

*Wësst dir nach den Dag
wou op der Gare
dausend Meedercher gekrasch...*

*op dem Wee
um weide Marsch*

Wierder
aus dem Toni LUX sengem Lidd.
Hie wor mat äis um „Bismarckhügel“
an ass, wéi vill aner, net méi
aus „Ostpreussen“ heemkomm.

3 2004

Juin
45e année

5. September 2004

Comémoratiounsdag vun den Enrôlés de Force an der Stad

Lëtzebuerg 60 Joer fräi

ower deemools feelen heiheem nach
méi wéi 5 000 Jongen a Meedercher.

PROGRAMM:

15.00 Auer:

Gare Hollerech, beim nationale
Memorial vun der Deportatioun
gi Blummen deponéiert.

15.30 Auer:

An der Gare vu Lëtzebuerg,
beim Monument vun den Eisebunner,
gi Blummen deponéiert.

16.00 Auer:

An der Herz-Jesu-Kierch op der Gare
ass d'Comémoratiounsmass.

17.30 Auer:

Feierlech Gedenkzeremonien
um Kanounenhiwwel
beim Nationale Monument
vun der Lëtzebuenger Solidaritéit
am leschte Weltkrich

Zirkulär

un all Sektionen, Amicalen an Associatiounen!

Fir dass d'„Enrôlés de Force“ net abseits stinn, wann am ganze Land den

10. September 2004

d'Liberatioun vun onser Heemecht gefeiert gëtt, obschonns deemools nach
méi wéi 5 000 Meedercher a Jongen net erëm doheem waren, huet de
Comité National proposéiert, eng **Extra-Nummer** vun „**Les Sacrifiés**“ er-
auszeginn.

D'Delegéiert um Kongress, den 8. Mee zu Steesel, hunn dës Propositioun
majoritär ugeholl.

An dësem Bulletin sollen **d'Aktivitéite** vun onse Sektionen, Amicalen an
Associatiounen, aus de vergaangene 60 Joer rappeliert ginn. D'Iddi ass déi,
dës Aktivitéite **mat Fotoen** ze beleeden an der Nowelt z'erhalen.

Duerfir sinn all Sektionen, Amicalen an Associatiounen opgeruff, der
Federatioun 2 bis 5 Fotoen zoukommen ze loossen mat je enger kuerzer
Beschreibung, wat op deene Fotoen ass. Ee Beispill: D'Sektion X schéckt
eng Foto vun der Aweigung vun hirem Monument, oder si leeë Blummen
néier, oder Erënnerungen un eng Excursioun, awer ëmmer, wa méiglech,
mat Datum.

Also nëmme Fotoe vun **nom Krich bis haut**. (Dës Fotoe kritt all Sektion
nees erëm).

Dës Fotoë sinn bis den 1. September 2004 ze schécken un den
Norbert Melcher, 1, Wisegässel, L-7333 Steesel.

D'Extra-Nummer kënnt am Oktober 2004 eraus a gëtt un all Member
verschéckt.

Wann ee Grupp méi wéi 4 Fotoë publizéiere wëll, kann hien zousätzlech vu
sengen éischte 4 Fotoen nach weider Fotoe schécken (awer ëmmer am
Zyklus 4), z.B. 8 oder 12. Da muss ee Supplément vun 140,00 Euro pro
4 suplementar Biller iwwerwise ginn. Iwwerweisung op de Kont vun der
Federatioun:

C.C.P.L. IBAN LU78 1111 0313 2995 0000

Mat dëser Aktioun wëlle mir dem Land am allgemengen d'Aktivitéite vun
de Gruppementer vun den „Enrôlés de Force“ dokumentéieren an dofir soll
all Sektion, Amicale oder Associatioun aus Solidaritéit matmaachen!

Am Virus merci!

Fir de Comité national:

Jim Bolmer
Generalsekretär

Jos Weirich
President

„60 Jor zanter der Liberatioun, an deemools ware 5 000 Jongen a Meedercher nach net doheem!“

Den Interessi vu jonke Leit fir d'Geschicht vun den EdF wüsst /
Nationalkongress e Samschdeg, den 8. Mee, zu Steesel

Et war eng gutt besichten Assemblée générale, virop en Deel vun der Relève

Zu Steesel haten e Samschdeg,
8. Mee, d'Enrôlés de Force hiren
éischte Kongress als „Fédération des
Enrôlés de Force asbl“, 35 Sektione
waren derbäi. D'Lëtzebuenger Jongen
a Meedercher, déi haut alleguer
teschent 78 a 84 Jor um Bockel
hunn, ware frou, datt Leit, déi nom
Krich gebuer sinn, sech dofir interes-
sieren, d'Erënnerung un d'Zwangs-
rekrutéeierte festzehalen, wéi zum Bei-
spill d'Judith Feider, dat zu Paräis op
der Sorbonne seng Dokteraarbecht
iwwert d'Lëtzebuenger Jongen a rus-
sescher Gefaangenschaft schreift,
datt jonk Leit fir eng Relève vun der
Organisatioun bereet sinn an a ver-
schiddene Sektione mathëllefen,
datt elo zwou Dammen am neie

Comité derbäi sinn. Frou si si och,
datt de „Projet de Loi Comité direc-
teur du Souvenir sur l'Enrôlement
forcé“ an d'Créatioun vun engem
„Centre de recherche et de docu-
mentation“ um Instanzewee ass.
Bedauert hunn d'Lëtzebuenger Jon-
gen, datt de Projet vun dëser Regie-
rung, an där véier Membre sinn,
wou de Papp selwer zwangsrekru-
téiert war, net iwwert d'Bühn gaang
ass. Bedauert hu si och, datt nach
ëmmer vill Leit vun hinnen op eng
Plaz an engem Fleegeheim waarde
mussen.

De Kongress, dee vum Kongress-
president Marc Mathekowitsch (Jor-
gang 1954) geleet gouf, stung ënnert

dem Motto: „60 Jor zanter der Libe-
ratioun, an deemools ware 5 000 Jon-
gen a Meedercher nach net doheem“.
60 Jor, datt d'Zwangsrekrutéeiert fir
hir Rechter streide mussen!“

DE KONGRESS VUN DER BESTÄTEGUNG

Mee et war awer och de Kongress
vun der Bestätegung, datt eis
Zwangsrekrutéeiert nimools vergiess
ginn. Well jonk Leit fir d'Relève bereet
sinn, fäerten d'Lëtzebuenger Jongen a
Meedercher net, datt si vergiess ginn,
a mam Abbé André Heiderscheid si
se zouversichtlech fir Lëtzebuerg a si
soe mat him: „Un peuple cesse de
vivre quand il cesse de se souvenir.“

Am Schloreen huet eng Delegation vum Zentralcomité zesumme mam President vun der Sektioon Steesel, Norbert Melcher, dem Kongresspräsident Marc Mathekowitsch an dem Steeseler Buergermeeschter Jempi Klein Blumme beim „Monument aux morts“ niddergeluecht. Déi jonk Musikante Romain Eiffes an Marie-Paule Even hunn d'Sonnerie gespillt.

An der Aula vun der Primärschoul zu Steesel goufen zesumme mam Buergermeeschter Jempi Klein, dem Deputéierten Téid Stendebach, de Conseillere Marcel Oberweis a Betty Schumacher-Hastert, an en etleche Verrieder vun der jonker Generatioun, Delegéierte vun 35 lokale Sektione vum Kongresspresident a vum President vun der Steeseler Sektioon begrüsst. De Kongress huet stëll un déi Verstuerwe geduecht.

D'ËNNERSTÛTZUNG VUN ALL SEKTIOUN

Den Nationalpresident Jos Weirich huet ënnerstrach, datt d'Fédératioun d'Ënnerstëtzung vun alle Sektione brauch, mä wann eng Sektioon net méi genuch Leit huet, fir ze fonktionéieren, ka se sech an d'Sektioon Hollerech-Gare mellen.

„Les Sacrifiés“ soll fënnemol am Jor erauskommen a kascht elo fënnf Euro pro Jor. Vill iwuerluecht gouf, wat ee soll man fir de 60. Anniversaire vun der Libération. An enger Nummer vu „Les Sacrifiés“ gi Fotoe vun den Aktivitéite publizéiert. All Sektioon soll elo schon drun denken, zwou bis fënnf oder méi Fotoën erauszuesichen. Eppes ass bei der Diskussioun erëm ganz daitlech erauskomm: D'Jongen an d'Meedercher wënschen, datt genee an detailléiert nogefuerscht gëtt, datt méiglechst all Nimm vun Zwangsrekrutiert festgehale ginn. An och bei där Diskussioun war de Merci un déi Leit, déi fir d'Relève bereet sinn oder déi jonk Leit, déi iwwert d'Zwangsrekrutiert nofuerchen, net ze iwerrhéieren.

E ganz detailléierte Rapport huet de Generalsekretär Jim Bolmer virgeluecht. Hei en etleche Detailler:

Sou wéi an deene vergaangene Joeren hu mir eis och haut erëm ze

summefonnt, fir Rechenschaft iwwer eist Schaffen an och iwwer eis Finanzen am Kalennerjoer 2003 ofzeleeën.

Allerdéngs si mir haut ugetratt, ënner dem Sigel „Fédération des Enrôlés de Force, Victimes du Nazisme“, sou wéi dat um Kongress vun der „Association des Enrôlés de Force, Victimes du Nazisme“ vum 3. Mee 2003 zu Ettelbréck eestëmme gëtt decidéiert gouf.

Op deem Kongress waren 39 Sektione present, an 3 Sektionen hate sech entschëllegt. D'Proposition fir d'Association opzeléisen an d'Sektionen als Member an d'Fédération z'intégréieren, war unanim a rechtskräfteg.

Dës Reform huet dann awer eng Statutenännerung bei der Fédération mat sech bruecht, eng Missioun, déi nach vill Kappzerbrieches kascht huet, mä eise Kongress vun haut, deen ënnerläit de Bestëmmunge vun deene neie Statuten.

Mir soen awer och deenen zwou Organisatiounen, der Associatioun vun de „Survivants des E.d.F.“, an den „Anciens de Tambow“ merci fir hiert Verständnis, well ouni hiren Accord hätte mir dës Reform net kënnen realiséieren.

Mä mir ginn all Dag méi al, eise Koup gëtt all Dag méi kleng, dofir heescht et méi no zesummeréckelen, wann een nach eppes wëll realiséieren. An dat wëlle mir!

Wéi ech chargéiert si ginn, fir dese Rapport zesammenzebauen, hunn ech gemengt et wär alles méi am Ralenti gelaf dëst Joer, mä wéi ech bis amgang war, hunn ech festgestallt, dass eis Leit vum „Nationalcomité“ nach net ofgebaut hunn am Verglach zu deene Joere virdrun.

Well all déi Aktivitéiten oder Presenzen, déi ech elo zitieren, waren op d'mannst vun engem, meeschtens awer vun e puer Leit aus dem Comité besicht.

Et beweist awer och, datt mir nach eng ganz Parti Sektionen hunn, déi d'Aktivitéit nach ganz eescht huelen an ëmmer present sinn.

Den Zentralcomité hat am leschte Joer nach 5 Reunionen, dann de leschten Nationalkongress vun der Associatioun, an duerno vum neie Föderatiouncomité 8 Sitzungen.

Reunione vum Conseil d'administration vum Memorial, a geleeëntlech Remplacemeter vun der Géranche waren et der 8.

Generalversammlungen oder Commémorationsfeiere mat Generalversammlunge vun de Sektionen uechter d'Land, waren et der eng Onmass, wou dann allemol een oder méi Membere vum Comité central derbäi waren, woubäi besonnesch ervirzesträiche sinn, d'Journée commémorative op Baueresonndeg, den Tambowdag an d'Journée vun der Libération aus russescher Gefangenschaft.

Bei Begräfnesser waren ervirzesträichen den Doud vun der Mme Germain Frantz. Den Här Frantz war Chambellan Honoraire vun eisem Grand-Duc Jean. An dann hu mir leider och ons laangjäreg Komerodin a Vizepresidentin Mme Josée Reeff begrüewen. Kuerz nom Kongress d'lescht Joer hu mir dunn och de Komerod René Magar, laangjärege President vun der Stater Sektioon op sengem leschte Wee begleet.

Iwwer d'Fleegeheemer, weess de Komerod Emile Gruber, deen d'Gérance no der Mme Reeff ugeholl huet, besser Bescheed, ech wëllt ower drop hiweisen, datt den CIPA Houwald den 30. Mee d'lescht Joer endlech seng Dieren opgemaach huet, nom Accord Santer-Kohl vum November 1985. (???)

Iwwer e Monument am Pafendall ware mir vun engem Comité d'Organisation kontaktéiert ginn a waren och e puermol mat hinnen op der Plaz a beim Buergermeeschter virstelleg ginn, fir säin Accord ze kréien. No leschten Informatiounen soll elo eppes realiséiert ginn.

An deene verschiddene Massen uechter d'Joer war eng Quête fir d'Fondation Alzheimer, wou 1975 Euro zesumme koumen, déi der Fédération zur Verfügung gestallt si ginn.

Et bleift och nach ze mellen, dass déi monumental Éirepuert zu Slonsk, déi futti geschloen a geklaut gouf, vun de polneschen Autoritéiten komplett an d'Rei gesat ginn ass. Et verdängt e Merci eisersäits.

De Comité central hat dann och Entrevuë mat méi jonken Interessenten, déi eventuell bereet wieren, an engem Gremium matzeschaffen an

De President Jos Weirich bei senger Usprooch, niewent dem Dësch vum Comité central

och bereet wieren d'Relève vun eiser Organisatioun ze iwerrhuelen, ënner anerem eng Entrevue mat der Joffer Judith Feider, fir d'Festried op der Journée commémorative op Bauresonndeg ze halen.

D'Statutenupassung fir déi Zäit no äis, mir sinn alleguer an der Tëschenzäit 78 bis 85 Joer al, huet ebenfalls munnech Entrevuen an Usproch geholl.

Aus allen negativen Elementer, wéi gekloonte „Gëlle Fra“, d'Expo „Et war alles net esou einfach“, Verbrechen der Wehrmacht, an déi Konferenz ronderëm de Spektakel d'Benzele bei d'Tromm geheien, an et gëtt héich Zäit, dass mir eng Relève duerch méi jonk Leit duerchzéien.

Den 13.11.02 hate mir an deem Sënn eng Entrevue bei eisem Premier, dem Här Jean-Claude Juncker, sollicitéiert. Nodeem verschidde fixéiert Daten wéinst wichtege Auslands-terminer vum Premier, hu misse verluecht ginn, kum et endlech de 24. März 2003, zu deem begierte Rendez-Vous.

Mir hunn dem Här Juncker eis Doléancë virgedroen, esougutt déi negativ Erfahrung mat den Historiker wéi eis Netberücksichtigung bei der Creatioun vum Gesetz iwwer d'Follegorganisatioun vum C.N.R.

D'Reaktioun vum Staatsminister huet bewisen, datt hien déi aktuell Situatioun besser erkannt hat, wéi mir gemengt hunn.

Ech verstinn lech vollkommen, an ech ginn lech och Recht, an ech roden lech: „Maacht einfach datselwecht wéi d'Resistenz“. Gëtt mir e Projet de Loi eran an deem Dir ee „Comité directeur du Souvenir sur l'Enrôlement forcé“ an d'Creatioun vun engem „Centre de Recherche et de Documentation“ frot. Ech ënnerstëtzen dee Pojet an hunn domat keng Problemer. MËI WOLLTE MIR NET!

Den 30.6.03 hu mir de Projet déposiert. De 16. Abrëll 2004 ass en am Conseil des Ministres diskutiert an acceptéiert ginn a wien dem Staatsminister seng Ried zur „Lag vun der Natioun“ nogelasschert huet, dee krut do d'Bestätegung. Als Suite kann ech soen, dass de Projet den 30. Abrëll op den Instanzewege oder un de Staatsrot gaangen ass. Et bestinn also elo berechtigt Hoffnungen, dass mir engem neie Gremium vu méi jonke Leit d'Direktioun vun eiser Organisatioun kënnen iwerginn.

Den aktuelle Comité, deen ower demissionär ass, mengen ech, hätt seng Aufgab zefriddestellend geléist, an eis Leit waren trotz Krankmeldungen mat 301 Presenzen a ronn 10000 gefuere Kilometer am Laf vun Joer nach dacks vun doheim fort.

Gestuerwe sinn aus eise Joergäng 492 Dammen a 429 Hären.

Duerno hunn de Jules Giersch an d'Madame Christiane Hoffelt de Keeserapparat presentéiert, deen d'Keeserserevisoren der Assemblée bestätegt

hunn. Duerch Bäifall ass dem Keessjee Entlaaschtung erdeelt ginn.

65 LEIT OP DER WAARDELÛSCHT VUN DE FLEEGEHEEMER

Den Emile Gruber huet iwwert d'Situatioun vun den Opnahmen an d'Fleegeheemer geschwat, an do stinn de Moment nach 65 Leit op der Waardelësch, an do trëfft och zou, datt d'EdF fir hir Rechter **streide** mussen.

No den neie Statuten ass de ganze Comité zréckgetrueden, duerch Applaus sinn se all erëmgewielt ginn. Déi zwou Dammen Yolande Kohn a Danielle Wenzel, déi och zur méi jonker Generatioun gehéieren, ware bereet, eng Plaz am Comité unzehuelen.

De Buergermeeschter Jempi Klein, deen de ganze Mëtteg bei den Diskussiounen derbäi war, huet d'Dynamik vun der lokaler Sektioon a vun der Fédération gelueft. Hien huet betount, datt et wicteg ass ze wëssen, wat eis Leit am leschte Krich gelidden hunn, an hien huet versprach, datt zu Steesel de 60. Anniversaire vun der Libération zesumme mat de Schoukanner an den Zwangsrekrutéierte gefeiert gëtt.

Mam Éirewäin, offréiert vun der Gemeng Steesel, ass den éischte Kongress no der Reorganisatioun vun den EdF zu Enn gangen.

Den nächste Kongress ass am Joer 2005 zu Konter.

Journée du Souvenir – Dënschdeg, 13. Juli 2004

fir d'Enrôlés de Force
vun de Gebuertsjoeren 1925, 1926 a 1927,
déi den 12. an 13. Juli 1944 agezu goufen

PROGRAMM

- 9h15 Rendez-vous fir d'Komeroden, déi mam Privatauto kommen um Südparking vum Alvisse Parc Hotel, 120, lechternacherstrooss zu Dummeldeng.
- 9h40 Départ vun de Busse vum Parking vum Alvisse Parc Hotel bei de Kanounenhiwwel.
- 9h50 Rendez-vous fir d'Komeroden, déi mam Zuch oder Bus kommen bei der Flam um Kanounenhiwwel.
- 10h00 Gedenkfeier beim Monument vun de Solidarité nationale – Sonnerie – Nidderleeë vun enger Gerbe duerch d'Presidente vun den Amicalen.
- 10h30 Feierlech Mass an der Kathedral, zelebriert vum Erzbischof Mgr. Fernand Franck, konzelebriert vun eise Komeroden André Heiderscheid, Michel Behm, Georges Gevigné.
Uergel a Gesank: Chorale vun den Enrôlés de Force.
- 11h45 Receptioun an der Stater Gemeng duerch de Buergermeeschter Paul Helminger, seng Scheffen a Conselljeeën – Éirewäin – Merci vum Komerod André Linden.
Erënnerungsfoto op der Trap virum Stadhaus um Knuedler.
- 12h45 Départ vun de Bussen beim Stadhaus um Knuedler.
- 13h00 Alvisse Parc Hotel – Wëllkommsgrëiss vum Organisationspresident Nic. Champagne.
Mëttegiessen: um Menu
Velouté de Volailles aux Noix
Noix de Bœuf braisée avec ses garnitures
Tarte aux Pommes – Café/Mokka.
- 17h00 Schlusswuert vum EdF-Federatiounspresident Jos. Weirich.
Départ vum Bus beim Hotel Richtung Lëtzebuerg-Gare.

Help-Line Den 13. Juli selwer steet eng Help-Line bei Problemer oder Schwiereregkeeten:
Tél. 021 715 493 (vun 9.00 bis 18.00 Auer)

Amicalen: Bismarckhügel-Russ • Gembitz-Deutschwalde • Lüdden-Wollstein • Pinne-Jannowitz • Rogasen-Wollstein

D'Komeroden, déi den 12. an 13. Juli 1944 agezu goufen

Fir d'éischte Kéier a 60 Joer si mer ëmstand, dës Lëschten ze publizéieren. Si sinn och elo nach laang net komplett. Mä si si méi wéi en Ufank. – All deenen e grouse Merci, déi gehollef hunn, dat hei ze verwierklechen.

Mir sinn dankber fir all Ergänzung a Verbesserung. Dir kënnt si *schréfflech* un eng vun dësen Adresse riichten:

Norbert Melcher,
1, Wisegässel
L-7333 Steesel

oder

Nic. Champagne
5, rue Jacques-Gustave Lessel
L-5620 Mondorf-les-Bains

D'Komerode vu Lüdden Lager 5/34

Nr.	Numm	gebuer den	Départ	gefall / gestuerwen		
				am Krich	a Gefaangenschaft	heiheim
1	BACK	Jean	Dudelange			
2	BESENIUS	René				
3	BLITGEN	Camille	Grevenmacher			
4	BOUR	Nicolas				
5	CONRARDY	Paul				
6	EIFES	Albert				
7	FERBER	René				
8	GAFFINE	René	Roodt/Syre			
9	GOEBEL	Pierre				
10	GOEREND	Félix	Belvaux			
11	HAMES	Ady				
12	HARTZ	Tony	Dudelange			
13	JEITZ	Robert				
14	JOURDIN	Roger				
15	KIEFFER	Constant				
16	KINTZELE	Jean	Hautcharage			
17	LORANG	Joseph	Moutfort			
18	MANNES	Henri				
19	MUSMANN	Albert				
20	REUTER	Michel				
21	REUTER	Raymond				
22	SCHAAK	Jean-Pierre	Wiltz			
23	SCHARTZ	Nicolas	Bissen	+		
24	SCHAEER	Henri	Clemency			
25	SCHMIT	Aloyse	Oetrange			
26	SCHMIT	Johny	Steinfort			
27	SCHOLER	René	Steinfort			
28	SCHU	Gaston	Esch/Alzette			
29	SCHULLER	Léon	Oetrange			
30	SCHULLER	Marcel	Biwer			
31	SCHWALL	Guillaume	Grevenmacher			
32	THEKES	Jean-Pierre	Grevenmacher			
33	THILGEN	Edmond	Pétange			
34	THILL	Ady				
35	THILL	Albert				
36	THILL	Alex	Weimerskirch			
37	THILL	Gérard				
38	URWALD	Jean				
39	WAGNER	Jos.				
40	WEBER	Félix	Bonnevoie			
41	WEIS	René	Sandweiler			
42	WELTER	Marcel	Dudelange			
43	WEYLAND	Nicolas	Sandweiler			

D'Komerode vu Wollstein Lager 6/34 5/31

Nr.	Numm	gebuer den	Départ	gefall / gestuerwen		
				am Krich	a Gefaangenschaft	heiheim
1	ANTHONY	Nicolas				
2	BACK	John				
3	BECKER	Emile				
4	BERCHEM	John				
5	BOULTGEN	John				
6	CLAUDE	Fernand	22.03.1925	Esch/Alzette		
7	COLLING	Norbert	25.10.1925			
8	DAUBENFELD	Armand				
9	DIEDERICH	Clement				
10	DOSTERT	Fernand				
11	ECKER	Nicolas				
12	ERPELDING	Armand	26.01.1925	Bettembourg	Tambow	
13	FABER	Richard				
14	FRIEDEN	Pierre				
15	GARNICH	Nicolas				
16	HARSCH	Roger				
17	HEIDERSCHIED	Jean				
18	HEYEN	Georges	25.03.1925			
19	HELLENBRAND	Emile				
20	HELMINGER	Roger	05.04.1925	Noertzange		
21	HENX	Nicolas				
22	JOHANNIS	Armand	09.04.1925			
23	JUNG	Antoine	29.03.1926	Strassen		
24	KAUDER	Jean				
25	KONGS	Lucien				
26	LEIDER	René	01.06.1925	Rédange/Attert		
27	LOEWEN	Robert				
28	MERES	Camille				
29	MOND	René	07.09.1925	Esch/Alzette		
30	PEIFFER	Ernest				
31	PUTZ	Emile	14.05.1925	Diekirch		
32	RECH	Marcel				
33	SCHMIT	Emile				
34	SIEDLER	Albert				
35	SPIELMANN	Marcel				
36	WILMES	René				

D'Komerode vu Wollstein Lager 7/31

1	AHLEMANN	Nicolas				
2	ALLAMANO	François				
3	ARENT	Jean-Pierre				
4	BIRSENS	Joseph				
5	BODE	Louis				
6	BORCHERT	Jacques				
7	BRIX	Adrien				
8	CLASEN	Jean-Pierre				
9	COLLING	Joseph				
10	CRELOT	Nic.				
11	DAHM	Jean				
12	DAMOISEAUX	Armand	01.02.1926			
13	DELVAUX	Marcel				
14	ERNZER	Marcel				
15	ERSCHENS	Ady				
16	EVEN	Paul				
17	FABER	Joseph				
18	FEDERSPIEL	Léon				
19	FONK	Prosper	02.07.1926	Hollerich		
20	FRANZEN	Joseph				
21	GASPAR	Norbert				
22	GEHLHAUSEN	Jeng				
23	GILLEN	Joe				
24	GINTER	Albert				
25	GOEDERT	Fred				
26	GOFFINET	Armand	13.03.1926	Strassen		
27	HAMILIUS	Michel				
28	HENTZEN	Jean-Pierre				
29	HENZIG	François	16.11.1926			
30	HOFFMANN	André				
31	HUBERTY	Jules				
32	JACOBS	Roger				
33	JOPA	Fernand				
34	JUNG	Nic.				
35	KAES	Jengy				
36	KASS	Alfred				
37	KLEIN	René				
38	KOHL	Marcel	22.03.1926	Weimerskirch		
39	KOHN	Eugène				
40	KOHNE	Aloyse				
41	KREMER	Pierre	16.06.1926	Dudelange		
42	LANNERS	Paul				
43	LEGER	Fred				
44	LEY-PÜNDEL	Joseph				
45	LINDEN	Valentin				
46	MAJERUS	Grégoire				
47	MARTIN	Mex				
48	MAYER	Ferdy				
49	MOURIS	Jacques				
50	MOUSEL	Michel				
51	MRECHES	Albert				
52	MULLER	Jacques				
53	NEY	Lucien				

Nr.	Numm	gebuer den	Départ	gefall / gestuerwen		
				am Krich	a Gefaange-schaft	heiheim
75	SCHOELLER Emile		Kayl			
76	SCHUMACHER Georges		Hollenfels			+
77	SCHWINDENHAMMER Charles					
78	SOISSON Jéa		Esch/Alzette			
79	SPAUTZ Jean		Hesperange			
80	SPAUTZ Marco		Bettembourg			
81	SPRANK Georges		Bertrange ?			
82	STEICHEN Carlo		Esch/Alzette			
83	STEIL Xavier	13.07.1925	Esch/Alzette			+
84	STRASSER Raymond		Dommeldange			
85	STUMPF Henri		Lasauvage ?			
86	SYLVESTRIE René	09.12.1925	Mamer			
87	THEIS Ady					30.11.03
88	THEISEN Roger		Bettembourg			
89	THILGEN Jean-Michel		Schiffflange			
90	THILLEN Jean-Pierre	22.09.1924	Clausen	+		
91	THOME Albert		Bertrange			
92	THULL Raymond		Dudelange			
93	ULMRICH Emilie	28.11.1925	Waldbredimus	+		
94	WAMPACH François	09.04.1925	Esch/Alzette			
95	WEBER Boris	06.07.1925	Soleuvre			
96	WELTER Raymond		Mensdorf			+
97	WERNER Henri	16.06.1925	Rollingergrund	+		
98	WEY Josy	07.06.1924	Drinklange			26.01.77
99	ZBINDEN André	20.10.1924	Gasperich			
100	ZIMMERMANN Albert		Esch/Alzette			
101	ZWANK René	11.09.1925	Dudelange	+		

Relevé de ressortissants luxembourgeois déportés les 12 et 13 juillet 1944 et enterrés sur le territoire de la République de Pologne

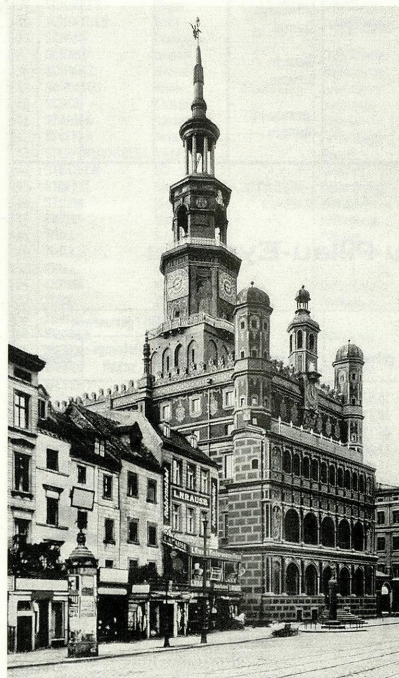
Nr.	Numm	gebuer den	Départ
1	DAUBENFELD André	14.07.1926	Luxembourg
2	DIES Roger	11.06.1925	Differdange
3	HASTERT Albert	05.03.1924	Niederanven
4	HOUTMANN Joseph	07.11.1925	Buschdorf
5	HIERONIMY Edouard	02.01.1925	Heisdorf
6	OLINGER Jules	18.07.1926	Hautcharage
7	PETIT Marcel	10.07.1925	Schuttrange
8	SIEBENBORN Alphonse	08.05.1925	Esch/Alzette
9	THOLL Emile	27.12.1925	Mersch
10	THORN Charles	27.03.1924	Rollingen
11	WAGNER Ferdy	24.11.1924	Luxembourg
12	WAGNER Henri	17.09.1926	Luxembourg
13	WAGNER Joseph	19.03.1925	Guirsch
14	WEBER Hubert	26.06.1926	Hesperange
15	WENNER Alphonse	13.06.1926	Luxembourg

Enrôlés au R.A.D. et réfractaire dès le début

Nr.	Numm	gebuer den	Départ	gefall / gestuerwen		
				am Krich	a Gefaange-schaft	heiheim
1	DEISCHTER Lucien	02.11.1925	Bascharage			
2	HOFFMANN Armand	21.09.1925	Clemency			
3	KALMES Robert	02.05.1925	Dudelange			
4	KEMP Willy	28.12.1925	Kopstal			
5	KLAES Léon	21.11.1926	Niederpallen			
6	PROSPERT Théodore	01.02.1926	Differdange			
7	PÜNDEL André	29.06.1926	Gostingen			
8	RAUSCH Paul	24.04.1925	Dudelange			
9	REICHLING Jean-Baptiste	29.06.1926	Huncherange			
10	SCHMITZ Georges	31.05.1926	Pintsch			
11	SCHROEDER Roger	26.09.1925	Martelange			
12	THILL Aloyse	16.11.1926	Hautcharage			
13	WATRY Roger	14.08.1925	Bettembourg			

D'Komerode vu Russ Lager 6/14

Nr.	Numm	gebuer den	Départ	gefall / gestuerwen		
				am Krich	a Gefaange-schaft	heiheim
1	ANDRE Lambert		Dudelange			
2	BARATTE Jean	30.10.1926	Reckendall			+
3	BAUSCH Nicolas		Luxembourg			
4	BINTZ Josy		Ettelbruck			
5	BLASEN René		Esch/Alzette			
6	BLOCK Marcel		Dippach			
7	BRANDENBURGER Raymond		Esch/Alzette			+
8	BREUER Nicolas		Ehlerange			
9	BÜRGER Marcel		Oberkorn			
10	DE RIDDER Pierre		Esch/Alzette			
11	DIEDERT Félix		Echternach			
12	DIESCHBURG Marcel		Esch/Alzette			
13	DOSTERT Antoine		Schiffflange			
14	DOBRYSCHLOP Pierre		Luxembourg			
15	FREYER Raymond		Steinheim	+		
16	GRUBER Pierre		Tétange			
17	HAAS Grégoire		Soleuvre			
18	HEINEN John		Paafendall			+
19	HELLENBRAND Paul		Dudelange			+
20	HUPPERICH Victor		Soleuvre			
21	KAISER Neckel		Dudelange			
22	KETTEL Arsène		Bertrange			
23	KRAUS Max					
24	KUENSCH Gab					
25	LORENZ Mathias		Dudelange			
26	MAJERUS Roger		Rodershausen			
27	MAJERUS Dominique					
28	MORITZ Marcel					
29	PEIFER Théo		Steinsel			
30	PLEIMLING Théo		Esch/Alzette			
31	PONATH Félix	20.11.1926	Stroossen			
32	REITER Michel		Diekirch			
33	SAUBER Henri		Rippweiler			
34	SCHMIT Emile	17.04.1926	Tétange			
35	SCHOLLER Théo		Mondercange			
36	SCHOLTES Raymond		Esch/Alzette			
37	SERVE Marcel		Mersch			
38	STAAR Paul		Dudelange			
39	THEOBALD Armand		Sandweiler			
40	THILL Bernard		Diekirch			
41	THILL Nestor		Peppingen			
42	THILL Albert	04.11.1926	Mamer			
43	THOMES Raymond		Schiffflange			
44	THOMMES Alphonse		Bettembourg			
45	URHAUSEN Josy		Dalheim			
46	USELDINGER Roger		Esch/Alzette			
47	VOLZ Josy		Kleinbettingen			
48	WAGNER Josy		Luxembourg			
49	WEIERS Jean		Bertrange			
50	WEYDERT Jean					

Das wiederaufgebaute Posener Rathaus, das im Wesentlichen aus dem 16. Jahrhundert stammt, ist nach wie vor beachtenswert.

*Sie fielen.
Doch wie die hohen Sterne
nimmer fallen,
nimmer fiel im Sterben
der mächtige Mut.*

*Sie fielen.
Doch wie die hohen,
ewigen Sterne
nimmer fallen,
nimmer fiel im Sterben
der Heimat
mächtiger Mut.*

Nic. Heinen

Merci!

AN UNSEREM HEUTIGEN GEDENKTAG möchten wir daran erinnern, dass es die Eltern und Angehörigen der verschleppten „Jongen a Meedercher“ sowie der nach Polen Umgesiedelten waren, die schon gleich nach der Befreiung der Heimat alle nur möglichen Hebel in Bewegung setzten, um über das Schicksal ihrer noch in der Ferne weilenden Angehörigen Gewissheit zu erlangen.

Der Krieg für die sich im Osten Befindlichen war nach dem 10. September 1944 noch lange nicht vorbei. Für die nach Polen und Ostpreußen Verschleppten sollte er nun erst beginnen.

Beim Betrachten der nachfolgenden beiden Karten, auf denen die Standorte der verschiedenen R.A.D.-Abteilungen festgehalten sind und die der Angriffskarte der russischen Offensive beim Sturm ihrer Truppen auf Berlin, wird dem aufmerksamen Leser bewusst, in welche „Teufelsküche“ wir geraten waren und in welcher lebensgefährlichen und aussichtslosen Situation wir uns befanden.

Ihrer, der Gründer der vormaligen Elternvereinigung, der Herren OST, SIMONIS, MAJERUS und Papa FEYEN (wie unser längst verstorbener Kamerad Fernand HURST ihn liebevoll nannte) und vieler anderer wollen

wir, die glücklich Heimgekehrten, heute, nach fast 60 Jahren, und Ihrer aller mit dem größten Respekt gedenken und unseren aufrichtigsten Dank wiederholen.

Unser uneingeschränkter Dank gilt gleichfalls allen, die während des Krieges unseren Refraktären unter Lebensgefahr Schutz und Obdach gewährten.

Auch all denen, die sich in den verflossenen 60 Jahren um unser vereintes Europa bemüht und dafür eingesetzt haben, wollen wir danken. Unter ihnen sei gerade Robert SCHUMAN, geboren in Luxemburg 1886, gestorben 1963, nicht vergessen.

An unserem heutigen Gedenktage wollen wir uns sodann erinnern an die Landung am 6. Juni 1944 in der Normandie und den Anfang der von uns so sehnlich erwarteten Befreiung, die für uns, die am 12. und 13. Juli Verschleppten, leider, und fatalerweise, zu spät kam.

Ihnen allen, die daran beteiligt waren, und besonders denen, die ihr Leben verloren haben, gebührt unsere Hochachtung und unser großer Dank!

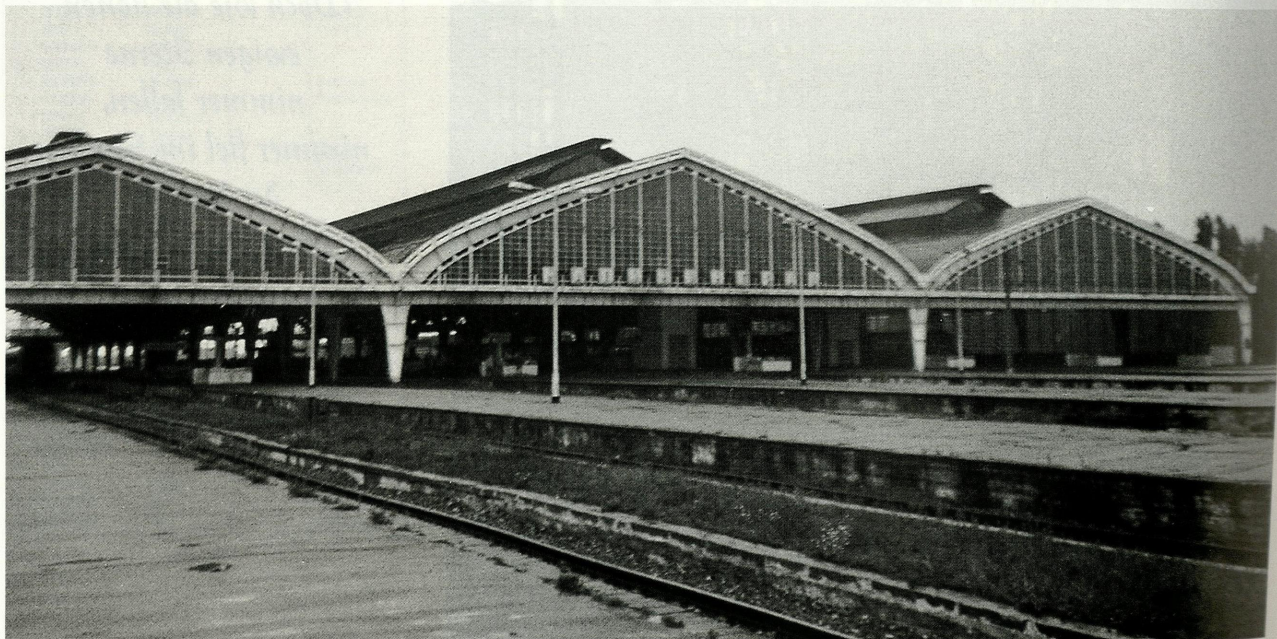
Mögen unsere Kinder und unsere Nachfahren sich dessen immer bewusst bleiben und sich stets dafür einsetzen, auf dass sich nie wieder solche Verbrechen wiederholen!

Glaubt fest daran! Es darf keine Utopie sein!

Zum besseren Verständnis dessen, was die „Jeunesse sacrifiée“ bis zum bitteren Ende durchzustehen hatte, verweisen wir auf die Schilderungen vieler Autoren und ihre von verschiedensten Verlagen herausgegebenen Bücher. Die Memoiren und Berichte von unseren „Bismarck“-Kameraden Aloyse BOLLENDORF und Will DONDELINGER: „Contre l'oubli“; sodann der ergreifende Bericht vom TAMBOW-Rückkehrer Ernest SCHAUSS; die Bücher, Band I, II und III von unserem Kameraden André HEIDERSCHIED: „Zwangsrekrutiert“ sowie das Buch „Lëtzebuurger Jongen am Krich“ von der Amicale Pinne-Jannowitz. All diese Bücher und Unterlagen verdienen es, gelesen und beherzigt zu werden.

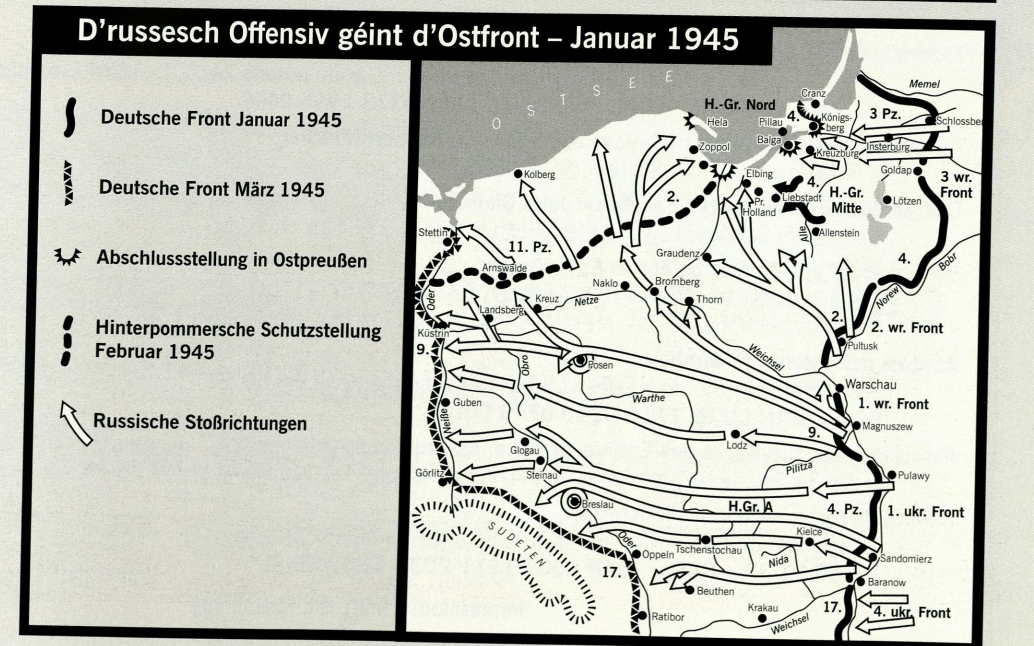
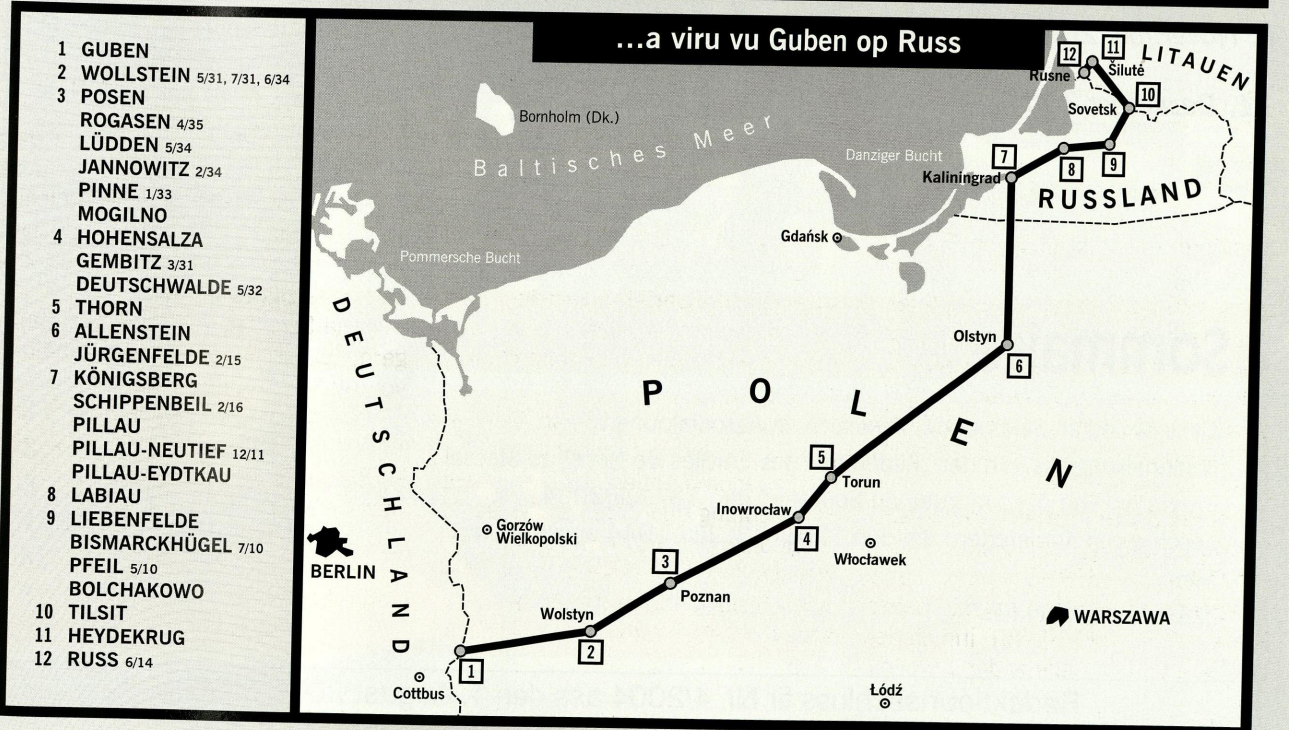
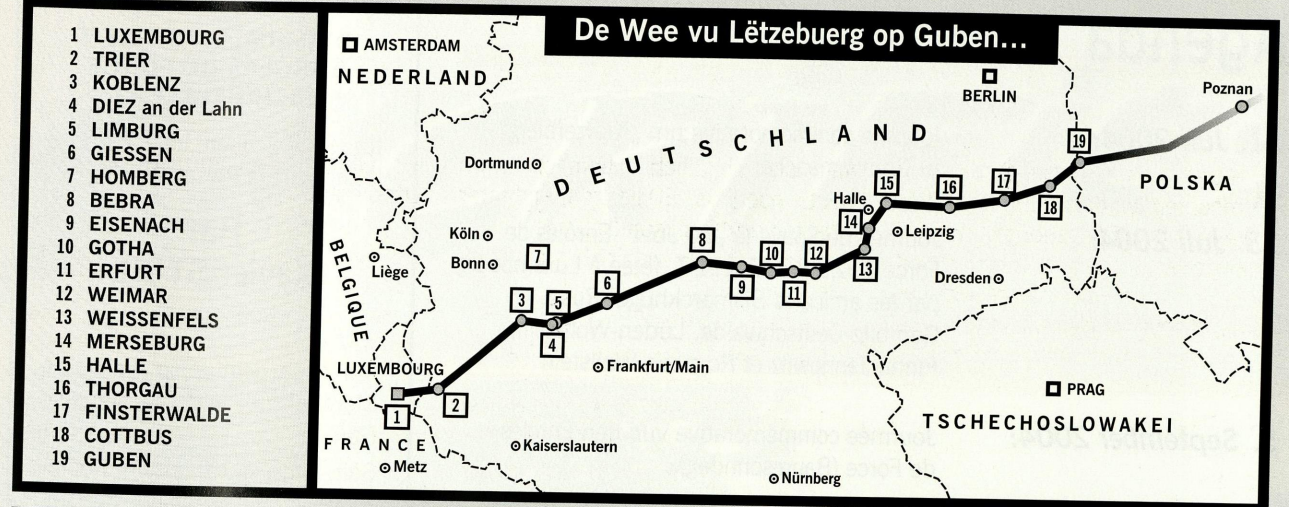
Die Schriften von jungen Mitbürgern, wie z.B. die Diplomarbeiten von Judith FEIDER, oder die Bücher „D'Lëtzebuurger am Krich“ des „Club des Jeunes“ von Eil und Georges EVEN sowie alle anderen seien wärmstens empfohlen.

Sie alle mögen zum besseren Verständnis der damaligen grauenvollen Jahre beitragen.

D'Gare vu Königsberg

LA VOIE DES «SACRIFIÉS»

Agenda

- 11. Juli 2004:** Journée commémorative um „Kräizerbiërg“ zu Gréiwemaacher
- 13. Juli 2004:** Journée du Souvenir „60 Joer“ Enrôlés de Force 1925–1926–1927, fêtée à Luxembourg par les amicales Bismarckhügel-Russ, Gembitz-Deutschwalde, Lüden-Wollstein, Pinne-Jannowitz et Rogasen-Wollstein
- 5. September 2004:** Journéë commémorative vun den Enrôlés de Force (Bauresonndeg)
- 6. November 2004:** Tambower Dag
- 11. Dezember 2004:** Dag vun deene vum 7. Dezember 1945

D'AMICALE VUN DEN ENRÔLÉS DE FORCE ESCH/UELZECHT

trauert ëm hiren treie Frënd a laangjährege Prësident, den

Här Xavier STEIL

Ruban en Or

Mir soen dem Jéng e grouesse Merci fir säi Wierken an eise Reihen.

Säin Engagement fir seng Komeroden an hir Familljen, dat mir vun elo u vermëssen, bedeit fir eis all e grouesse Verloscht.

E grouesse Merit war fir hien de Gedenksteen op der „Place des Sacrifiés“ zu Esch.

Jéng, mir vergiessen Dech net.

Sommaire

Zirkulär und all Sektioonen, Amicalen an Associaioonen	2
Nationalkongress vun der „Fédération des Enrôlés de force“ zu Steesel	3
Programm vun der „Journée du Souvenir“ den 13. Juli 2004	6
Lëschte vun Komeroden, déi den 12. an 13. Juli 1944 agezu goufen	7
Merci	14
„La Voie des Sacrifiés“	15

Redaktiounsschluss fir Nr. 4/2004 ass den 1. August 2004. Merci!

Fédération des Enrôlés de Force, Association sans but lucratif

Siège: 3A, rue de la Déportation, L-1415 Luxembourg, **boîte postale 2415, L-1024 Luxembourg,**
tél. + fax: 48 32 32 – CCPL: IBAN LU78 1111 0313 2995 0000

Rédaction du bulletin bimestriel: «Les Sacrifiés», c/o Norbert Melcher

1, Wisegässel, L-7333 Steinsel, tél. 33 60 30

Distribution du bulletin «Les Sacrifiés»: Jules Giersch,

14A, rue de Sélange, L-4965 Clemency, tél. 50 21 37

Service social aux Enrôlés de Force: Emile Gruber,

14A, rue de Diekirch, L-7440 Lintgen, tél. 32 60 22

En cas de non-réponse: 3A, rue de la Déportation, L-1415 Luxembourg, tél. 48 32 32

Amicale des anciens de Tambow:

Secrétariat: 14, rue de Kahler, L-8378 Kleinbettingen, tél. 39 60 39

CCPL: IBAN LU75 1111 0240 0748 0000

Association des survivants des Enrôlés de Force, Association sans but lucratif

Siège: 3A, rue de la Déportation, L-1415 Luxembourg. Tél. Flammang M. 48 16 76

Enrôlés de Force, section Hollerich-Gare,

Secrétariat: Jules Giersch, 14a, rue de Sélange, L-4965 Clemency

tél. 50 21 37 – CCPL: IBAN LU07 1111 2035 8882 0000

Impression: saint-paul, luxembourg